

Politická participace příslušníků autochtonních menšin ve Slovinsku

Michaela Kozlová¹

Abstract: *Political participation of the autochthonous minorities in Slovenia*

The status of minorities is in the modern world generally considered to be one of the measures of consolidation of democracy. This text analyzes position of members of Italian and Hungarian minorities in Slovene political system and the rate of their political participation in the decision-making process. The first part of this study is based on the analysis of the Constitution of the Republic of Slovenia and other fundamental laws that determinate the position of autochthonous minorities in Slovenia. The second part subsequently deals with the real possibilities of minorities' representatives to influence political decisions and their ability to enforce their rights and claims both on the local and state level.

Keywords: *National minority, autochthonous minority, ethnic minority, Italian minority, Hungarian minority, minority representation, political participation, decision-making process, Slovene political system.*

1. Úvod

Území, na němž byl v roce 1990 ustavený samostatný stát Slovinsko, nebylo nikdy v minulosti národnostně homogenním celkem. Počet etnických minorit, rozsah jejich skutečné politické a ekonomické moci, se v historii měnil v závislosti na změnách politických hranic. Poslední předefinování hranic z roku 1991 učinilo ze Slovinska dosti barvitou sbírku neslovinských etnických skupin, pouze některým z nich však byla ústavně přirčena práva na participaci ve slovinském rozhodovacím procesu.

Předmětem této studie je analýza postavení italské a maďarské národnostní menšiny v politickém systému Slovinska. V rámci této problematiky se pak zaměřím především na míru účasti těchto menšin na rozhodovacím procesu a jejich schopnosti ovlivňovat politická rozhodnutí ve smyslu uplatnění svých práv a nároků. S cílem důkladně analyzovat dané ukazatele se budu soustředit rovněž na vymezení vztahu mezi politickou participací příslušníků etnických minorit a systémem zvláštních práv, které členům těchto skupin vymezuje Ústava republiky Slovinsko a zákony a nařízení z ní vycházející.

Na základě tohoto výzkumu by z práce měly vyplynout hodnoty základních determinantů postavení národnostních menšin ve Slovinsku, jakými jsou uplatnění práv či požadavků

¹ Autorka je studentkou bakalářského studijního programu Katedry politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Poštovní adresa: Katedra politologie, FSS MU, Joštova 10, 602 00 Brno; e-mail: kozlova@iips.cz.

příslušníků národních minorit na odpovídající reprezentaci jejich členů ve státních orgánech jak na národní, tak na lokální úrovni, rozsah skutečné moci v prosazování zájmů národních menšin a možnosti jejich politické (sebe)organizace ve smyslu realizace politických práv a požadavků národních minorit.

2. Vymezení základních pojmů

Nezbytnou podmínkou srozumitelnosti celého textu je vymezení zásadních pojmů, na jejichž základě je práce vystavěna. Nejpodstatnějším v tomto smyslu je upřesnění chápání konceptů, jakými jsou národnostní menšina, (ne)autochtonní menšina a menšina etnická, v podmínkách slovinského právního řádu. Stěžejním a určujícím zdrojem bude v použití významu těchto pojmů Ústava Republiky Slovinsko, přesně vymezující tuto problematiku.

Slovinská ústava z roku 1991 (ústava, která je momentálně v platnosti) rozeznává v zásadě dva základní typy menšin, kterým uděluje různá práva a možnosti participace na slovinském rozhodovacím procesu. Prvním typem jsou tzv. autochtonní menšiny (výraz autochtonní již ústava dále nespecifikuje), zahrnující komunity, které na území Slovinska žijí dlouhodobě, tedy komunitu maďarskou a italskou. Příslušníkům těchto menšin zaručuje stát relativně kompletní právní ochranu, zahrnující, kromě primárních ústavních regulací, dalších přibližně osm desítek zákonů a opatření týkajících se jednotlivých oblastí života. Romskou komunitu Ústava z této skupiny vyčleňuje, označuje ji za etnickou menšinu, přičemž jejím příslušníkům přiznává, ve srovnání s italskou a maďarskou komunitou, poměrně omezený rozsah práv. Ostatní národnostní menšiny ve Slovinsku jsou, dle Ústavy, označeny za tzv. neuautochtonní menšiny a rozsah jejich práv je již značně omezen².

Jak již bylo naznačeno výše, skupinami, kterým slovinská Ústava a zákony týkající se národnostních menšin přisuzují nejvýznamnější pravomoci, jsou menšiny italská a maďarská. Jelikož cílem této práce je analýza podílu menšin na rozhodovacím procesu a míra jejich politické

² Tuto zásadní distinkci, která podstatným způsobem determinuje možnosti jednotlivých menšin žijících ve Slovinsku, stanovuje slovinská Ústava na základě původu a historie jednotlivých minorit. Italská a maďarská menšina jsou považovány za minority vpravdě historické, žijící na území dnešního Slovinska dlouhé generace. Romská menšina je z této autochtonní skupiny vyčleněna na základě její specifičnosti, rozdílného způsobu života jejich příslušníků a jiné kultury a tradic, které ji zásadním způsobem odlišují od tradičního většinového obyvatelstva. Neuautochtonní menšiny pak zahrnují veskrze všechny národy bývalé Jugoslávie, jejichž příslušníci emigrovali na území Slovinska z různých důvodů, především ekonomických, v průběhu celé existence bývalé Jugoslávie, zejména pak v 60. letech.

participace, zaměřím se v této práci pouze na dvě výše zmíněné „historické“ menšiny, u kterých budu tyto ukazatele zkoumat.

Pro menšinu romskou bude v textu nadále používán pouze výraz etnická, pro menšiny jiné než italské a maďarské pak výraz neautochtonní. Ostatní výrazy (autochtonní, národnostní) budou vždy označovat menšiny italskou a maďarskou.

3. Právní řád upravující postavení autochtonních národnostních menšin v politickém systému Slovinska

Postavení příslušníků autochtonních menšin upravuje primárně Ústava Republiky Slovinsko, detailnější problematikou těchto komunit se pak zabývá řada zákonů a ustanovení. V této pasáži se však s ohledem na její rozsah zaměřím pouze na samotnou Ústavu a zákony upravující nejdůležitější zásady týkající se politického postavení menšin a jejich práv na úrovni rozhodovacích orgánů. S ohledem na úplnost vymezení tohoto právního řádu uvedu na konci této kapitoly také velmi stručný přehled mezinárodních bilaterálních a multilaterálních smluv bezprostředně se vztahujících k dané problematice.

3.1. Ústava Republiky Slovinsko

Ustanovení týkající se postavení italské a maďarské komunity ve Slovinsku lze nalézt na několika místech slovinské Ústavy. K této tématice je možno vztáhnout hned několik článků v úvodní části Ústavy, které se týkají sice obecně všech obyvatel Slovinska, ale současně určují základní principy svobod, práv a povinností, které jsou při analýze ústavního postavení menšin základní. Nejobecnějším článkem týkajícím se také postavení národnostních menšin je článek 3, zaručující všem obyvatelům Slovinska právo na sebeurčení.³ O problematice italské a maďarské komunity se pak poprvé zmiňuje článek 5, přidělující příslušníkům těchto komunit zvláštní práva a výsady,⁴ článek 11 jim následně zaručuje právo na užívání vlastního jazyka jako oficiálního v oblastech jimi obývaných.⁵ Rovnost před zákonem zajišťuje článek 14,⁶ právo identifikace

³ Část I., Čl. 3: „Slovinsko je státem všech jeho občanů založeným na trvalém a nezadatelném právu na sebeurčení,..."

⁴ Část I., Čl. 5: „Na svém území Slovinsko zaručuje a chrání lidská práva a základní svobody. Podporuje a zaručuje práva autochtonní italské a maďarské etnické komunity,... Obyvatelé Slovinska nemající slovinské občanství požívají ve Slovinsku zvláštní práva a výsady. Charakter a míru těchto zvláštních práv a výsad upravuje zákon.“

⁵ Část I., Čl. 11.: „Oficiálním jazykem ve Slovinsku je slovinština. V oblastech obývaných příslušníky italské či maďarské menšiny je oficiálním jazykem také italština, resp. maďarština.“

s vlastní etnickou menšinou a užívání vlastního jazyka a písma pak článek 61, resp. 62,⁷ následně článek 63 vymezuje protiústavnost jakýchkoli diskriminačních a intolerantních projevů vůči národnostním menšinám.⁸

Pro tuto práci je stěžejní částí, která se zabývá přímo italskou a maďarskou komunitou v rámci slovinského politického systému, poměrně rozsáhlý článek 64 vymezující jednak postavení příslušníků těchto komunit v rámci vzdělávacích a institucionálních orgánů a jednak jejich pozici v samotném slovinském legislativním procesu, a to jak na celorepublikové, tak na místní úrovni.⁹ Zde jsou definována práva příslušníků italské a maďarské menšiny zakládat a spravovat vlastní autonomní organizace, jejich zákonné zastoupení v Národním shromáždění a místních samosprávných orgánech či právo veta ve věcech týkajících se národnostních menšin,

⁶ Část II., Čl. 14: „Ve Slovinsku jsou každému jedinci zaručena rovná lidská práva a základní svobody bez ohledu na původ, rasu, pohlaví, jazyk, náboženství, politické či jiné vyznání, finanční postavení, narození, vzdělání, sociální status či jakékoli jiné osobní okolnosti. Před zákonem jsou si všichni rovni.“

⁷ Část II., Čl. 61: „Každý jedinec je oprávněn se identifikovat se svou národnostní skupinou či etnickou komunitou, pěstovat a vyjadřovat svou kulturu a používat vlastní jazyk a písmo.“

Část II., Čl. 62: „...Každý jedinec má právo používat vlastní jazyk a písmo způsobem určeným zákonem.“

⁸ Část II., Čl. 63: „Podněcování k etnické, rasové, náboženské či jiné diskriminaci, stejně tak jako etnické, rasové, náboženské či jiné projevy nenávisti nebo intolerance jsou protiústavní, ...“

⁹ Část II., Čl. 64: „Členům autochtonní italské a maďarské komunity jsou garantována práva volného užívání národních symbolů, ... právo zakládat organizace vyvíjet činnost v ekonomické, kulturní, vědecké, výzkumné, mediální či publikační sféře. Příslušníci těchto dvou komunit mají v souladu se zákonem právo na vzdělání, na vlastní jazyk, ... Stát pomocí zákonů vymezuje oblasti, ve kterých je povinné bilinguální vzdělávání. Příslušníci italské a maďarské komunity mají právo pěstovat kontakty s italskými a maďarskými komunitami mimo území Slovinska, resp. s Itálií a Maďarskem. Slovinsko realizaci těchto práv podporuje finančně. V oblastech, kde žijí členové italské a maďarské komunity, jsou tito členové oprávněni zakládat autonomní organizace, a tím uplatňovat svá práva. Na žádost představitelů italské a maďarské komunity může stát oprávnit příslušnou autonomní organizaci k provádění zvláštních funkcí, které jsou v současnosti pod jurisdikcí státu, a stát zajistí prostředky pro efektivitu takových funkcí. Příslušníci italské a maďarské menšiny budou mít přímé zastoupení jak na lokální, tak na státní úrovni v Národním shromáždění. Postavení italské a maďarské menšiny a způsob, jakým budou jejich práva uplatňována v oblastech, ve kterých tyto dvě komunity žijí, upravuje zákon. Zákon upraví také povinnosti místních autonomních komunit, které zastupují národní menšiny za účelem dodržování jejich práv, společně s právy příslušníků menšin, kteří nežijí v těchto autochtonních oblastech. Práva obou národnostních komunit a jejich členů jsou garantována bez ohledu na počet členů a sílu těchto komunit. Zákony, nařízení a jiná legislativní ustanovení týkající se výhradně zvláštních práv a výsad italské a maďarské komunity nebo postavení těchto komunit mohou být schválena pouze se souhlasem představitelů těchto komunit.“

jimiž jsou členy, o nichž ještě pojednám v následujících kapitolách. K parlamentnímu zastoupení minorit se vztahuje rovněž článek 80, který tuto participaci determinuje kvantitativně.¹⁰

3.2. Zákony vymezující politickou participaci minorit

Vedle Ústavy Slovinska patří do právního řádu upravujícího postavení národních minorit také několik zásadních zákonů. Jelikož cílem této podkapitoly není podrobná analýza jednotlivých legislativních úprav a regulací, uvedu v následujícím textu velmi stručně pouze obecný přehled nejdůležitějších pasáží daných zákonů s odkazy na primární zdroje. O jednotlivých specifikách vztahujících se přímo k politické participaci národních menšin pak bude pojednáno v následujících kapitolách.

Základním pramenem upravujícím mimo jiné také volební proces v konkrétním případě autochtonních komunit je zákon o evidenci volebních práv.¹¹ Tento zákon přesně stanovuje pravidla pro sestavování volebních seznamů a blíže vymezuje kompetence zvláštních komisí příslušných samosprávných národnostních komunit, které primárně zakládá již slovinská Ústava (Ustava Republike Slovenije, Část II., Čl. 64).

S ohledem na implementaci zvláštních práv, které příslušníkům minoritních komunit garantuje Ústava Slovinska, prosazování jejich zájmů a požadavků a jejich účast ve věcech veřejných, jsou členové těchto menšin v regionech jimi osídlených oprávněni zakládat samosprávná národnostní společenství, a to na základě zákona o samosprávných národních menšinách.¹² Tento zákon uděluje italským a maďarským obyvatelům Slovinska v podstatě neomezené pravomoci v rámci náplně jejich činnosti, tedy organizování nejrůznějších aktivit přispívajících k zachování kulturního bohatství minorit, projednávání záležitostí týkajících se jejich postavení, atd. Jejich souhlasu je zapotřebí ke schválení jakéhokoli zákona vztahujícího se k otázce národních menšin. Zákon rovněž vymezuje pravidla organizace těchto autonomních národnostních společenství (Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih, Část III, Čl. 6-11) a jejich vztah jak k místním samosprávným orgánům (Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih, Část IV, Čl. 12-14), tak k institucím a úřadům na státní úrovni (Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih, Část V, Čl. 15).

¹⁰ Část IV., Čl. 80: „...Příslušníci italské a maďarské komunity mají vždy právo zvolit si po jednom poslanci do Národního shromáždění...”

¹¹ Zákon o evidenci volilne pravice (<http://www.2gov.si>).

¹² Zákon o samoupravnih narodnih skupnostih (<http://www.2gov.si>).

Pravidla týkající se organizace národnostních menšin na lokální úrovni dále upravují jednak zákon o místních samosprávách¹³ a jednak zákon o volbách do obecních orgánů.¹⁴ První z nich zaručuje příslušníkům menšin žijícím na etnicky smíšeném území s danou převládající menšinou minimálně jedno místo v městské radě, na regionální úrovni uděluje jak italskému, tak maďarskému zástupci dané municipality jeden mandát v regionální radě. Kromě toho tento zákon také zakládá speciální komise zabývající se primárně problematikou národnostních menšin, přičemž polovinu z celkového počtu členů komise mají tvořit právě členové těchto minorit (Zakon o lokalni samoupravi, Čl. 39). Zákon o volbách do obecních orgánů ve svých nařízeních obsahuje mimo jiné také pravidla pro volby příslušníků národních komunit do samosprávných orgánů na místní úrovni. Stanovuje například, že kandidovat na posty určené pro zástupce minorit může každý příslušník dané komunity, který má volební právo (Zakon o lokalnih volitvah, Čl. 6), uzákoňuje pro volby zástupců minorit většinový volební princip (Zakon o lokalnih volitvah, Čl. 10) atd.

Kromě výše uvedených právních dokumentů upravují politickou participaci národnostních menšin na nejnižší úrovni statuty jednotlivých občin. Ty přesně určují počet míst v městských zastupitelstvech vyhrazených pro příslušníky etnických komunit.

3.3. Bilaterální a mezinárodní smlouvy

Co se týče právního vymezení postavení národních menšin na bilaterální úrovni, má Slovinsko přirozeně uzavřeny smlouvy s Itálií a Maďarskem definující pravidla vzájemné ochrany minoritních komunit. Ve vztahu k Itálii je Slovinsko zavázáno jednak smlouvou z Osimo,¹⁵ kterou s Itálií v roce 1954 uzavřeli ještě zástupci bývalé Jugoslávie, a jednak smlouvou z Říma z roku 2000¹⁶ upravující především kulturní a vzdělanostní sféru ochrany menšin. Ochrana maďarské komunity ve Slovinsku je, kromě Smlouvy o přátelství a spolupráci mezi republikou Slovinsko a republikou Maďarsko,¹⁷ zaručena také ve speciální bilaterální smlouvě mezi oběma zeměmi uzavřené v roce 1992.¹⁸

¹³ Zakon o lokalni samoupravi (<http://www.2gov.si>).

¹⁴ Zakon o lokalnih volitvah (<http://www.2gov.si>).

¹⁵ Smlouva upravovala otázky hraničního vymezení mezi oběma zeměmi, majetkové úpravy a mimo jiné také postavení italské menšiny ve Slovinsku a naopak (<http://www.lootedart.com>).

¹⁶ Sporazum med Republiko Slovenijo a Italijansko republiko na področju kulture in izobraževanja.

¹⁷ Pogodba o prijateljstvu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Maďarsko (<http://www.mtaki.hu>).

¹⁸ Convention on Providing Special Rights for the Slovenian Minority Living in the Republic of Hungary and for the Hungarian Minority Living in the Republic of Slovenia (<http://hnmh.hu>).

Z mezinárodních smluv zabývajících se problematikou postavení menšin stojí za zmínku dva základní dokumenty schválené Radou Evropy: Rámcová úmluva o ochraně práv menšin¹⁹ a Evropská charta pro regionální jazyky a jazyky národnostních menšin,²⁰ kterou Slovinsko ratifikovalo 19. září 2000. Jelikož první z těchto smluv přesně nedefinuje pojem národnostní menšina, a je tedy pouze na úvaze a rozhodnutí signatářského státu, které skupiny uvnitř státu považuje za příslušníky národnostních minorit, vydala slovinská vláda těsně po její ratifikaci dne 23. března 1998 prohlášení, že: „...těmito národnostními minoritami jsou v souladu s Ústavou a vnitřní legislativou republiky Slovinsko autochtonní italská a maďarská menšina“ (Komac 2003: 16).

4. Politická participace příslušníků národnostních menšin na státní a lokální úrovni

Po nezbytném právním a konceptuálním vymezení se v následujícím textu budu zabývat konkrétními příklady politické participace příslušníků etnických minorit, a to jak na státní, tak na místní úrovni. Tímto způsobem se pokusím zmapovat pole působnosti těchto menšin v rozhodovacím procesu v celé zemi. Při analýze budu postupovat vzestupně, tedy od nižších forem účasti v politické sféře až po politickou participaci na celostátní úrovni. Slovinská Ústava zaručuje příslušníkům národních menšin v podstatě tři základní způsoby, či možnosti, jak se zapojit do rozhodovacího procesu: formou artikulace svých zájmů skrze tzv. autonomní etnická společenství, účastí v rozhodovacích orgánech místních samospráv či přímým zastoupením v Národním shromáždění republiky Slovinsko.

4.1. Autonomní národnostní společenství

4.1.1. Historický a právní kontext

Stejně jako všichni ostatní obyvatelé Slovinska, mají příslušníci italské a maďarské menšiny právo sdružovat se do nejrůznějších skupin a sdružení. Navíc mohou tito občané, dle Ústavy, v místech jejich tradičního osídlení zakládat tzv. autonomní národnostní společenství.

Toto ustanovení má své kořeny ve slovinské Ústavě z roku 1974 (Ustava Socialistične republike Slovenije 1974), v rámci které byly tyto autonomní komunity součástí politického systému a na lokální úrovni zastupovaly čtvrtou komoru (sněmovnu) „městského shromáždění“, čímž se staly součástí veškerého rozhodování, které se týkalo národních minorit (Winkler 1997:

¹⁹ Framework Convention for the Protection of National Minorities.

²⁰ Regional Charter for Regional or Minority Languages.

22). Byl to tedy jakýsi orgán, který jednak organizoval nejrůznější aktivity a projekty pro členy národnostních menšin tak, jak je tomu dnes, a jednak fungoval jako zprostředkovatel zájmů mezi minoritní komunitou a místními, respektive státními orgány.

Nová Ústava z roku 1991 řeší politické zastoupení minorit na lokální úrovni prostřednictvím přímé participace jimi zvolených zástupců v místních zastupitelských orgánech. Na žádost zástupců italské a maďarské komunity však zachovala tyto specifické autonomní národnostní organizace, které v místech své působnosti v současnosti plní funkci koordinace a artikulace zájmů uvnitř národnostních skupin (Ústava Republike Slovenije, Část II., Čl.64). Podrobnější zákonitosti jejich činnosti pak vymezuje zákon o samosprávných národních menšinách (viz výše).

4.1.2. Typy autonomních národnostních společenství

Základní formou autonomní národnostní organizace jsou městská samosprávná národnostní společenství ustavovaná v občinách, kde trvale žijí italští, respektive maďarští národnostní příslušníci. V současnosti jsou ve Slovinsku tři municipality obývané italskou menšinou a pět municipalit, na jejichž území trvale žijí členové maďarské národnostní menšiny. V každé z těchto občin²¹ fungují tato městská samosprávná národnostní společenství, která jsou následně sdružena v jednu „národní“ italskou, respektive maďarskou autonomní národnostní komunitu: „Pobřežní italské samosprávné národnostní společenství“,²² v případě maďarském pak „Maďarské samosprávné společenství Pomurje“.²³ Tyto dvě zaštitující organizace zastupují členy národnostních menšin jak na lokální, tak na státní úrovni.

4.1.3. Obsazování hlavního rozhodovacího orgánu autonomních národnostních společenství

Rozhodovacím orgánem v rámci celé organizace je Rada, jejíž členové jsou voleni v přímých volbách, které se povětšinou konají ve stejný den jako volby do rad městských. Aktivní i pasivní volební právo mají v tomto konkrétním případě všichni obyvatelé dané obcí zapsaní ve speciálním městském volebním seznamu jako příslušníci národních menšin. Seznam, který

²¹ Na západě země jsou to z národnostně smíšených obcí Koper/Capodistria, Izola/Isola a Piran/Pirano, na východě, kde žije maďarská komunita, pak Moravské Toplice, Dobrovnik/Dobronak, Hodoš/Hodos, Šalovci, Lendava/Lendva.

²² Obalna samoupravna skupnost Italijanske narodnosti/Comunita' autogestita costiera della nazionalita' italiana.

²³ Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost/Muravidéki Magyar önkormányzati nemzeti közösség.

sestavuje komise složená z členů dané národní komunity, obsahuje jména všech občanů, kteří se přihlásili být členem národní minority,²⁴ a je následně využíván také při volbách do městských zastupitelstev (Komac 2003: 22).

4.1.4. Konkrétní možnosti politické participace

Kromě toho, že samosprávné národnostní komunity mají možnost spravovat a koordinovat zájmy uvnitř svého společenství, dává jim zákon o samosprávných národních menšinách také právo přímé participace na rozhodovacím procesu. K této přímé účasti autonomních národnostních společenství dochází, jak již bylo výše naznačeno, jak na státní, tak na lokální úrovni. V obou případech pak mají tyto instituce veskrze dvě možnosti, jak ovlivnit rozhodovací systém, či zasáhnout do jeho fungování.

Prvním z nich je podávání nejrůznějších návrhů a připomínek jak lokálním, tak státním orgánům, které jsou v těchto orgánech následně projednávány. Takto mohou zástupci menšin nastolit témata, která jsou pro ně zásadní, zahájit veřejnou diskusi, popřípadě dokonce „protlačit“ projednávání dané problematiky až na půdu Národního shromáždění. Druhá možnost či právo, kterým autonomní národnostní společenství disponují je teoreticky ještě zásadnější. V případě, že místní, respektive státní, orgán rozhoduje o jakémkoli tématu týkajícím se otázky národnostních menšin, je tento orgán povinen vyžadovat konkrétní názor, komentář, v některých případech dokonce souhlas s daným rozhodnutím právě od představitelů autonomních národnostních komunit (Zákon o samosprávných národních skupnostech, Čl. 13). Výše uvedené pravomoci vykonává autonomní společenství právě prostřednictvím Rady.

Příkladem první možnosti participace členů samosprávných komunit na rozhodovacím procesu je zákonem daná spoluúčast jejich zástupců na přípravách bilaterálních smluv, které by mohly ovlivnit postavení menšin a ochranu jejich práv na místní, státní či mezinárodní úrovni (viz Zákon o samosprávných národních skupnostech, Čl. 17). Výslovný souhlas komunity se svým rozhodnutím zahrnujícím tematiku národnostních menšin pak potřebuje například zástupce národnostních menšin v městské radě (viz níže). Mimoto její členové také spolupracují s členy národních komunit v jiných státech a s mezinárodními organizacemi, na jejichž půdě diskutují problematiku národnostních menšin. Další pravomoci pak může na autonomní komunity delegovat stát na základě svého uvážení.

²⁴ Jelikož slovinská Ústava neustavuje povinnost přihlásit se ke své národní příslušnosti, je zápis každého členy minority do tohoto volebního seznamu založen ryze na principu dobrovolnosti.

Při zamyšlení nad danými možnostmi autonomních národnostních komunit by za jistých okolností bylo možné srovnat funkci těchto organizací s funkcí politických stran, minimálně co se týče reprezentace zájmů jejich členů na lokální a státní úrovni. Což samozřejmě neznamená, že by členové minoritních národnostních skupin neměli možnost zakládat jiné (politické) organizace reprezentující jejich politickou afinitu, vůli či etnickou identitu. V každém případě však na základě ústavních a zákonných opatření představují autonomní komunity jediného legálního partnera v procesu komunikace mezi jednotlivými národnostními minoritami a státem.

4.2. Politická participace příslušníků autochtonních menšin na úrovni místních samospráv

Z hlediska bezprostředních dopadů konkrétních rozhodnutí na subjekty, jichž se toto rozhodnutí týká, bychom za stěžejní sféru participace na politickém rozhodování mohli označit právě účast v místních rozhodovacích orgánech. Také v rámci této oblasti je umožněno italské a maďarské menšině podílet se na tvorbě politických rozhodnutí. Tentokrát však nejen na záležitostech bezprostředně se týkajících jejich národní příslušnosti, nýbrž také na koordinaci každodenního života ve veřejné sféře, jelikož ústavní zákonné normy stanovují, kromě garance jazykových a kulturních práv, také konkrétní mechanismy politické participace v jednotlivých obcích.

Konkrétně se tyto mechanismy týkají obcí v severovýchodní, respektive západní části země, které se vyznačují národnostně smíšeným obyvatelstvem. Z italsko-slovinských smíšených obcí jsou to konkrétně municipality Koper, Piran a Izola, z maďarsko-slovinských potom obce Dobronak, Moravske Toplice, Lendava, Hodoš a Šalovci.

4.2.1. Obsazování orgánů na místní úrovni

Zákon o místních volbách stanovuje zastoupení příslušníků národních minorit v zastupitelstvech etnicky smíšených obcí v počtu 10 % z celkového počtu zastupitelů, nebo minimálně jednoho z nich (Zákon o lokálních volbách, Čl. 116). Zákony o těchto jednotlivých municipalitách pak volebním zákonem daný nejmenší počet zastupitelů z řad příslušníků národních menšin ještě zvyšují.²⁵ Tito volení zástupci autochtonních menšin jsou ve volbách do

²⁵ V městské radě Izoly jsou příslušníkům národnostních minorit vyhrazena 2 místa z celkového počtu 23 (Zdroj: Statut Obce Izola, Část II., Čl. 15), v Koperu 3 místa z 32 (Zdroj: Statut Obce Koper, Čl. 28.), v Piranu 3 místa z 25 (Zdroj: Statut Obce Piran, Část II., Čl. 15.), v Moravských Toplicích 3 místa ze 17 (Zdroj: Statut Obce Moravske Toplice, Část II., Čl. 14.), v Hodoši 1 místo ze 7 (Zdroj: Statut Obce Hodoš, Část II., Čl. 14.), v Lendavě

zastupitelstev občin uvedení na speciálním samostatném seznamu a v radě samotné pak primárně zastupují zájmy menšin.

Volení jsou podle většinového principu (Zakon o lokalnih volitvah, Čl. 10) ve speciálních volebních obvodech odpovídajících území jednotlivých občin (Zakon lokalnih volitvah, Čl. 23). Pro to, aby jakýkoli člen příslušné národní minority mohl kandidovat na místo pro něj v radě obcí určené, potřebuje získat podpis minimálně 30 dalších členů dané minority.

4.2.2. Postavení zastupitelů z řad členů národnostních menšin

Mandát takto zvolených zastupitelů z řad příslušníků národnostních minorit je imperativní ve věcech týkajících se zvláštních práv příslušníků autochtonních menšin. Při rozhodování o těchto záležitostech jsou radní z řad členů minorit vázáni respektovat a zastávat rozhodnutí učiněná na půdě rozhodovacích orgánů městských autonomních etnických společenství (viz výše).

Ve srovnání s ostatními členy zastupitelstva mají zástupci autochtonních menšin naprosto stejná práva s jednou výjimkou, totiž že veškerá rozhodnutí týkající se postavení národnostních menšin nesmí být přijata bez jejich souhlasu.²⁶ Toto zákonné opatření jednoznačně zamezuje přehlasování zastupitelů minorit, ke kterému by bez jeho zavedení bezpochyby docházelo, a zajišťuje tak v těchto případech přijetí kompromisního řešení.²⁷

4.2.3. Zastoupení příslušníků autochtonních menšin v ostatních institucích na místní úrovni

Přestože je slovinský legislativní řád v otázkách národnostních komunit velmi citlivý, v národnostně smíšených oblastech se čas od času vyskytnou závažnější problémy národnostního charakteru. Z tohoto důvodu zřizuje zákon o místních samosprávách v těchto oblastech speciální komise, které jsou složeny ze zástupců jak majoritních slovinských obyvatel, tak minoritních

2 z 22 (Zdroj: Statut Občine Lendava, Část II., Čl. 15.), v městech Dubrovnik a Šalovci není tento počet zákonem dále upraven, je tudíž aplikována minimální kvóta stanovena zákonem o místních volbách (Zdroj: Statut Občine Dubrovnik; Statut Občine Šalovci).

²⁶ Aby této možnosti nemohlo být ze strany zastupitelů menšin zneužíváno, omezuje zákon tyto výhrady pouze na případy, kdy se jedná o ústavní práva menšin.

²⁷ V minulosti k žádnému takovému případu zatím nedošlo, až dosud byli zastupitelé v národnostně smíšených oblastech schopni najít kompromisní řešení ještě před samotným hlasováním o dané problematice.

italských, resp. maďarských zástupců²⁸ a jsou jakýmsi pracovním orgánem Rady obcí. Primární funkcí těchto komisí je korigovat koexistenci všech obyvatel na území příslušné menšiny, předjednat konkrétní návrhy a podněty a řešit případné spory mezi jednotlivými menšinami dříve, než přerostou v národnostní konflikty většího rázu.

Aby byl zajištěn rovněž kontakt mezi samosprávnými komunitami a veřejnými institucemi, zaručuje zákon o národnostních menšinách přímou účast příslušníků těchto menšin ve všech orgánech, které se, byť v určitých případech jen okrajově, zabývají problematikou národnostních menšin (knihovny, archivy, kulturní instituce atd.). Jelikož tak mají příslušníci menšin zákonem zajištěné místo v rozhodovacích orgánech těchto institucí, mohou se opět účastnit rozhodovacího procesu na této úrovni.

4.3. Politická participace příslušníků autochtonních menšin na státní úrovni

Poslední, avšak neméně zásadní, formou zapojení národních menšin do rozhodovacího procesu ve Slovinsku je ústavní právo jak italské, tak maďarské minority zvolit si po jednom zástupci do slovinského Národního shromáždění (Ustava, Část IV., Čl. 80). Toto Ústavou početně dané zakotvení podstatným způsobem nabývá na důležitosti, vezmeme-li v úvahu procentuální zastoupení italské a maďarské komunity ve slovinské společnosti.²⁹ Nebýt tohoto početního určení, šance zástupců autochtonních minorit získat mandát v Národním shromáždění by byly velmi mizivé. Přesto se můžeme v prohlášeních zástupců menšin setkat s projevy nespokojenosti s údajně procentuálně nedostatečnou reprezentací národnostních menšin na státní úrovni. Jejich základním argumentem je fakt, že současné zastoupení je pouze symbolickým, vstřícným krokem ze strany příslušníků majority bez větších praktických účinků. Současný počet jednoho, resp. dvou zástupců dává členům autochtonních menšin pouze právo být reprezentován a slyšen, nikoli však možnost zásadním způsobem ovlivnit rozhodovací proces (Tremul 2005: 1-2).

Analogicky k pravomocím zastupitelů minorit na lokální úrovni, také jejich poslanci mají stejná práva jako poslanci slovinské národnosti plus právo veta ve věcech bezprostředně se

²⁸ Příslušníci dané autochtonní menšiny musí dle zákona tvořit minimálně polovinu z celkového počtu členů této komise (Zakon o lokalni samoupravi, Čl. 39).

²⁹ Podle posledního sčítání lidu z roku 2002 žije ve Slovinsku 0,11 % občanů italské a 0,32 % občanů maďarské národnosti z celkového počtu obyvatel (Statistični urad republike Slovenije: Popisni rezultati (http://www.stat.si/popis2002/si/rezultati_slovenija_prebivalstvo_dz.htm), reálně však každá z těchto menšin obsazuje 1,11 % křesel v parlamentu. Rozdíl v zastoupení italské a maďarské menšiny ve společnosti a v parlamentu je tedy markantní.

týkajících problematiky postavení menšin v zemi. Stejně jako v případě místních zastupitelských orgánů, k případu veta ze strany poslance za národní menšiny ještě nedošlo, jelikož většina sporných a konfliktních záležitostí je řešena ještě před samotným hlasováním v komisích a pracovních orgánech, ve kterých jsou členové menšin zastoupeni.

4.3.1. Volby zástupců národnostních menšin

Volební systém do slovinského Národního shromáždění primárně upravuje zákon o volbách do Národního shromáždění z roku 1992.³⁰ Stejně jako v případě voleb do místních samosprávných orgánů se pravidla pro volbu zástupců národnostních menšin odlišují od pravidel pro volbu slovinských kandidátů.

Podobně jako v případě komunálních voleb jsou při příležitosti voleb zástupců národních komunit do Národního shromáždění ustaveny speciální volební seznamy a volební komise, jejichž členové musí mít ve svých řadách minimálně jednoho zástupce příslušné národnostní komunity. Na rozdíl od voleb komunálních však v případě voleb do Národního shromáždění mohou své hlasy odevzdávat nejen členové příslušné menšiny žijící v daném volebním obvodu, ale všichni její příslušníci s trvalým pobytem kdekoli na území Slovinska, kteří mají volební právo. Tito voliči žijící mimo teritoria obývaná národnostními minoritami jsou do volebních seznamů zapisováni na základě jejich osobní žádosti.

Kandidovat ve volbách do Národního shromáždění mohou členové autochtonních menšin na základě nominace minimálně 30 voličů, kteří jsou zároveň členy příslušné menšiny (Zakon o volitvah v drzavni zbor, Čl. 45). Následně jsou pak tyto kandidáti voleni ve dvou volebních obvodech jednokolovým většinovým systémem za užití tzv. Bordova pravidla. To konkrétně spočívá v přidělování preferenčních hlasů v podobě bodů jednotlivým kandidátům na hlasovací listině (Zakon o volitvah v drzavni zbor, Čl. 20). Volič tak do příslušné kolonky vedle jména kandidátů vepíše, na základě svých preferencí, také konkrétní číslo, počínaje číslem jedna (Zakon o volitvah v drzavni zbor, Čl. 74).³¹ Za každé první místo na volebním lístku získá příslušný kandidát tolik hlasů, kolik kandidátů bylo celkem na hlasovacím lístku, za každé následující místo pak o jeden bod méně (Zakon o volitvah v drzavni zbor, Čl. 95). Mandát v Národním shromáždění získává kandidát, který v celkovém součtu dosáhne nejvyššího počtu bodů. V případě, že dva či více kandidátů získají stejný počet bodů, následuje losování, na které

³⁰ Zakon o volitvah v drzavni zbor (<http://www.sigov.si>).

³¹ Např. v případě tří různých kandidátů na hlasovacím lístku vepíše volič dle svých preferencí do příslušných kolonek čísla od jedné do tří.

dohlíží jak speciální volební komise, tak jednotliví kandidáti. Mandát v tomto případě získává kandidát, který vyhraje losování (Zakon o volitvah v drzavni zbor, Čl. 96).

4.3.2. Postavení poslanců reprezentujících autochtonní menšiny

Mandát poslanců Národního shromáždění zastupujících autochtonní komunity je, na rozdíl od mandátu zastupitelů občin, reprezentativní. Ať už tedy tito poslanci činí rozhodnutí jako regulérní členové Shromáždění, nebo jako zástupci národnostních menšin, jsou tato rozhodnutí výsledkem jejich svobodné vůle. Na rozdíl od zastupitelů občin, kteří jsou vázáni rozhodnutím příslušné autonomní národnostní komunity, reprezentují minoritní poslanci všechny členy národnostních menšin žijící ve Slovinsku. Přestože jsou samosprávné komunity oficiálně jakýmsi mluvčím či spojníkem mezi slovinskou majoritou a italskou, respektive maďarskou, minoritou, poslanec Národního shromáždění je fakticky jedinou fyzickou osobou, která může na národní úrovni aktivně participovat na rozhodovacím procesu, navrhopvat novely či opravy právních norem, popř. využít práva veta, a to vše pouze na základě vlastního rozhodnutí.

Analogicky k pravomocím zastupitelů minorit na lokální úrovni, mají také poslanci reprezentující národní menšiny na státní úrovni stejná práva jako poslanci slovinské národnosti, plus právo veta ve věcech týkajících se bezprostředně problematiky postavení menšin v zemi. Stejně jako v případě místních zastupitelských orgánů, k případu veta ze strany poslance za národní menšiny ještě nedošlo, jelikož většina sporných a konfliktních záležitostí je řešena ještě před samotným hlasováním v komisích a pracovních orgánech, jichž jsou příslušníci minorit členy.

4.3.3. Zastoupení příslušníků autochtonních menšin v ostatních institucích na státní úrovni

Kromě členství v četných pracovních orgánech jsou příslušníci menšin povinně zastoupení také ve speciální parlamentní komisi pro etnické komunity, která primárně plní funkci koordinátora národnostních otázek a vydává nejrůznější prohlášení a doporučení k připravovaným legislativním normám vymezujícím tuto oblast. Tradičně se v jejím předsednictví a místopředsednictví každé dva roky střídají právě italský a maďarský zástupce.

Také v rámci parlamentní komise disponují její členové z řad národnostních menšin právem veta, které mohou využít také při diskusích o podobách nejrůznějších dokumentů a zákonů, které se netýkají výlučně práv a postavení autochtonních menšin ve státě, například některých zákonů obsahujících určitá opatření okrajově definující mimo jiné také práva

národnostních menšin. Toto právo však může být uplatněno pouze na půdě komise, jakmile zákon opustí komisi a je předán parlamentu, právo veta zaniká.

V rámci exekutivních orgánů pak existuje také vládní komise pro národnostní otázky, jejímiž členy jsou rovněž příslušníci národnostních minorit. Presidentem komise je ministr kultury, dalšími členy pak zástupci ministerstev, která mají ve svých kompetencích práva autochtonních menšin. Tato komise, společně s komisí pro romské otázky, poskytuje platformu pro setkávání zástupců minorit se slovinskými vládními činiteli, na jejíž půdě jsou nejčastěji projednávány otázky uplatňování praktické politiky ve vztahu ke členům národních menšin.

5. Specifická politická práva příslušníků národnostních menšin

Již z výše uvedených kapitol vyplývá, že zástupci autochtonních menšin ve Slovinsku mají v politické oblasti nejen stejná práva jako jejich kolegové slovinské národnosti, ale v některých případech nad to disponují specifickými pravomocemi, které ve svém důsledku odpovídají konceptu pozitivní diskriminace menšin. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla na samotný konec práce zařadit kapitolu analyzující tato nadstandardní práva příslušníků italské, respektive maďarské, národnostní menšiny v rozhodovacím procesu.

5.1. Právo veta

Právo veta, které Ústava v určitých případech bezprostředně se dotýkajících problematiky postavení menšin v zemi dává příslušníkům autochtonních menšin, již bylo podrobněji rozebráno v předchozích kapitolách v souvislosti s možností jeho uplatnění jak na státní, tak na místní úrovni. Přesto je nutno jej zmínit také v této části práce, jelikož je nepochybně jedním z významných specifík, co se týče práv národnostních menšin v politické sféře života.

Od svého uzákonění v Ústavě nebylo právo veta ze strany menšin ještě nikdy použito, a to především díky speciálním komisím, které byly zřízeny na všech rozhodovacích úrovních jako pracovní orgány daných institucí. Tyto komise veskrze plní úlohu diskusního fóra, v rámci něhož se střetávají jak zástupci autochtonních menšin, tak členové slovinské národnostní majority a pomocí nejrůznějších debat a konfrontací se pokouší nacházet společné kompromisy. Návrhy zákonů a nařízení, které následně putují ke schválení Národním shromážděním a mohly by být zástupci menšin potenciálně vetovány, jsou tak již povětšinou kompromisními řešeními předcházejících návrhů v komisích.

Přestože se koncept práva veta může zdát jako poměrně vstřícný krok směrem k členům národnostních minorit, jejich zástupci si stěžují na jeho velmi limitující charakter. V minulosti

totiž měli v podstatě jen čtyři možnosti, ve kterých mohli právo veta využít, a to konkrétně při schvalování zákona o samosprávných národních komunitách; zákona o implementaci speciálních práv příslušníků italské a maďarské národnosti na poli vzdělávání (Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja); novele zákona o notářství (Zakon o spremembi zakona o notariatu), která definuje jazyková práva menšin; a novele zákona o volebních seznamech (Zakon o spremembi zakona o volilne imenik). Právo veta je tedy do značné míry limitované. Druhou jakousi mezerou tohoto konceptu je možnost jej poměrně snadno obejít ze strany majoritních poslanců, a to včleněním menších regulací upravující práva menšin do běžných pravidel a zákonů, které se ve své podstatě národnostních menšin netýkají a jejich zástupci tak v těchto případech právem veta nedisponují (Tremul 2005: 1-2).

5.2. Koncept dvojitého hlasovacího práva

Při analýze participace příslušníků autochtonních minorit na politickém rozhodovacím procesu máme na mysli pouze tu část jejich politických aktivit, které se bezprostředně vztahují k prosazování a realizaci jejich speciálních práv. Politická aktivita vycházející čistě z ideologické determinace členů minorit patří spíše do kategorie obecných lidských práv, které náleží každému obyvateli bez rozdílu. Přesto v případě Slovinska nemůžeme tyto dva segmenty zcela oddělit vzhledem k pojetí práv menšin v této zemi. V současné diskusi je pro tuto specifickou formu udělování práv menšin používán pojem „dvojitá politická osobnost“ (Komac 2003: 21) v tom smyslu, že příslušníci menšin participují na politickém procesu jednou jako všichni ostatní občané (příslušníci většinové slovinské společnosti) a podruhé jako občané disponující speciálními národními atributy. Tato distinkce získává na významu ještě více, uvědomíme-li si, že jsou tyto národní atributy v případě Slovinska, konkrétně jeho volební legislativy, přímo ústavně vymezeny. Zákony stanovující volební pravidla v zemi jsou totiž ve Slovinsku postaveny přesně na výše vymezené distinkci.

Základním prvkem tohoto rozlišení mezi příslušníky minorit a majorit je tzv. právo dvojího hlasování, které zákon dává právě členům národních menšin. Ti pak následně disponují dvěma hlasy jak při volbách do samosprávných místních orgánů, tedy do zastupitelstev jednotlivých občin, tak při volbách do Národního shromáždění. Jeden hlas odevzdávají členové minorit, stejně jako ostatní obyvatelé Slovinska, jednomu ze slovinských kandidátů na zastupitelský či poslanecký mandát a druhý hlas putuje jednomu z kandidátů za národnostní menšiny, kteří mají své vlastní volební kandidátky. Jako zajímavost lze dodat, že původně, v roce

1990, mělo být právo volit zástupce národnostní menšiny uděleno všem obyvatelům daného volebního obvodu, tedy i příslušníkům slovinské většiny. Vzhledem k velmi malé procentuální části příslušníků minorit by však výsledkem pravděpodobně bylo zvolení zástupce národnostní minority členy slovinské majority. Nakonec tedy byly ve volebním zákoně provedeny úpravy, které tomuto nebezpečí zamezily právě institutem dvojího hlasovacího práva (Winkler 1997).

Toto, do jisté míry kontroverzní, právo dvojitého hlasování samozřejmě nezůstalo bez negativních ohlasů. Ke krizové konfrontaci názorů došlo po volbách do Národního shromáždění v roce 1996, které byly provázeny poměrně silnou polarizací mezi dvěma politickými tábory a nakonec skončily tak těsným výsledkem, že zásadní roli při formování vládní koalice mohli hrát právě poslanci zvolení za národnostní menšiny. Následně se pak přirozeně zvedly v určitých kruzích silné vlny protestu proti speciální formě reprezentace minorit, zvláště pak proti způsobu jejich volby. Nepřátelé tohoto konceptu nakonec postoupili svou při Ústavnímu soudu, aby přezkoumal ústavnost principu dvojího hlasování aplikovaného v případě národnostních minorit. Ústavní soud však po přezkoumání daného zákona došel k závěru, že ustanovení o právu dvojitého hlasování protiústavní není.³²

6. Závěr

Cílem této studie bylo analyzovat postavení italské a maďarské národnostní menšiny ve slovinském politickém systému a na základě jejich práv a možností zhodnotit míru jejich politické participace a účast na rozhodovacím procesu.

³² Ústavní soud tehdy deklaroval, že: „speciální volební právo, jímž disponují příslušníci autochtonních komunit je výrazem ústavně garantované ochrany těchto komunit a jejich členů. Přestože Ústava vychází z principu rovnosti volebních práv, není takováto „pozitivní diskriminace“ protiústavní, právě naopak: samotná Ústava již v sobě zahrnuje požadavek institucionalizace takových procedur v legislativě... není tedy nutné zvažovat protiústavnost porušení významu rovnosti volebních práv, když je tento princip obsažen v samotné Ústavě.“ Zajímavý je také argument Ústavního soudu o nezbytnosti tohoto principu dvojitého hlasování: „Pakliže by členové národnostních menšin disponovali pouze jedním volebním právem a měli by možnost zvolit si mezi všeobecným a speciálním volebním právem, jedno z těchto ústavních práv by jim bylo prakticky odebráno. Zvážíme-li, že Ústava neodebírá příslušníkům národních menšin všeobecné volební právo a zároveň jim uděluje právo volit zástupce příslušné národnostní komunity, uzákonění pouze jednoho z těchto volebních práv s možností výběru by ve svém důsledku vedl k tomu, že by příslušníci autochtonních menšin byli nuceni volit mezi všeobecným volebním právem a právem být reprezentováni. Takové ustanovení by tedy bylo protiústavní, jelikož by zbavilo členy národních minorit buď jednoho, nebo druhého z výše uvedených práv, a to na základě jejich výběru... přestože právo dvojitého hlasování tedy znamená odchylku od principu rovnosti volebních práv, je tento princip nastíněn a vyžadován samotnou Ústavou jako forma tzv. pozitivní diskriminace.“ (Ustavno sodišče 844, str. 1312.)

Probereme-li jednotlivé ukazatele, které byly popsány v úvodu, můžeme říci, že jak teoretické vymezení práv menšin, tedy jejich zakotvení v právním řádu Slovinska, tak jejich reálné uplatnění, tedy reprezentace členů minorit jak na státní, tak na místní úrovni, poskytuje členům autochtonních minorit poměrně obsáhlé možnosti politické reprezentace ve slovinské společnosti. Rovněž rozsah skutečné moci v prosazování zájmů, vyjádřený v konceptu práva veta či institutu dvojitého hlasovacího práva, je značný. A v neposlední řadě, možnosti politické (sebe)organizace italské a maďarské národnostní menšiny ve smyslu realizace jejich politických práv a požadavků jsou, jak bylo názorně dokázáno na příkladu ustavování autonomních národnostních společenství, dosti rozsáhlé a poskytují příslušníkům těchto menšin, dle mého názoru, dostatečně volné pole působnosti pro uplatňování svých nároků. Všechna tato hodnocení daných ukazatelů nabývají na důležitosti, vezmeme-li v úvahu již zmíněný rozdíl mezi parlamentním zastoupením členů těchto komunit a jejich reálným procentuálním zastoupením ve společnosti.

Za jedno z měřítek vyspělosti a konsolidovanosti demokracie je v moderní euro-americké politické kultuře považováno také postavení národnostních menšin v daném státě (Cabada 2005: 142-143). Tato otázka je často zmiňována právě v souvislosti se státy, které vznikly rozpadem mnohonárodnostních celků a v současnosti je lze, co se národnostního složení týče, považovat ze více či méně heterogenní. Jedním z názorných příkladů tohoto procesu jsou zajisté státy bývalé Jugoslávie, mezi které patří také Slovinsko. Myslím, že se mi na základě této práce podařilo dokázat, že Slovinsko patří k té skupině post-jugoslávských států, ve kterých je národnostním menšinám právně zaručeno velmi kvalitní postavení.

Literatura

- Bufon, M. (1997): Prostorski aspekti manjšinske problematike v luči slovenskega socialnogeografskega in političnogeografskega proučevanja. In: Klemenčič, M.M. (eds., 1997): *Socialnogeografski problemi*. Ljubljana: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Cabada, L. (2005): *Politický systém Slovinska*. Praha: SLON.
- Cabada, L. – Dvořáková, V. a kol. (2004): *Komparace politických systémů III*. Praha: Oeconomica.
- Constitution of the Republic of Slovenia* (1993). Ljubljana: Uradni list republike Slovenije.
- Devetak, S. (1974): National Minorities and Yugoslav Foreign Policy. In: Jončić, K. (eds., 1974): *Nations and Nationalities of Yugoslavia*. Beograd: Medjunarodna politika.
- Dimitrijević, N. (eds., 2000): *Managing Multiethnic Local Communities in the Countries of the Former Yugoslavia*. Budapešť: LGI Books.
- Jesih, B. (2004): Italijani in Madžari v Sloveniji v perspektivi etničnih študij – participacija v politiki in pri urejanju javnih zadev. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja*, No 45, pp. 106-125.

- Juberías, C.F. (2000): Post-Communist Electoral Systems and National Minorities: A Dilemma in Five Paradigms. In: Stein, J.P. (eds., 2000): *The Politics of National Minority Participation in Post-Communist Europe*. New York: East West Institute, pp. 31-64.
- Grad, F. – Kančič, I. – Pogačnik, M. – Tičar, B. (2002): *Constitutional System of the Republic of Slovenia: Structural Survey*. Ljubljana: SECLI.
- Klopčič, V. – Stergar, M. (eds., 1993): *Ethnic Minorities in Slovenia*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Klopčič, V. – Stergar, M. (eds., 1994): *Ethnic Minorities in Slovenia*. Ljubljana, Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Komac, M. (1999): *Protection of Ethnic Communities in the Republic of Slovenia*. Ljubljana: Institute for Ethnic Studies.
- Komac, M. (2001): *Protection of Ethnic Communities in the Republic of Slovenia: the Case of the Italian Community*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Komac, M. (2002): Varstvo narodnih skupnosti v Sloveniji. In: Kalčina, L. – Polzer, M. – Žagar, M. (2002): *Slovenija & evropski standardi varstva narodnih manjšin*. Ljubljana: Avstrijski inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo – Informacijsko dokumentacijski center sveta Evrope – Inštitut za narodnostna vprašanja, pp. 13-35.
- Komac, M. (2003): Varstvo "novih" narodnih skupnosti v Sloveniji. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja*, No 43, pp. 6-33.
- Krašovec, T. – Uglešič, K. – Velišček, J. (2002): *Državni zbor republike Slovenije 1992-2002*. Ljubljana: Oddelek za Državnega zbora republike Slovenije za informiranje.
- Mrak, M. – Rojec, M. – Silva-Jauregui, C. (eds., 2004): *Slovenia: from Yugoslavia to the European Union*. Washington, D.C.: World Bank.
- Polzer, M. (2002): Evropska unija, zaščita narodnih manjšin in Slovenija. In: Kalčina, L. – Polzer, M. – Žagar, M. (2002): *Slovenija & evropski standardi varstva narodnih manjšin*. Ljubljana: Avstrijski inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo – Informacijsko dokumentacijski center sveta Evrope – Inštitut za narodnostna vprašanja, pp. 55-79.
- Rabičič, C. (2004): Ustavnopravno varstvo manjšinskih narodnih skupnosti v Sloveniji. *Revus: revija za evropsko ustavnost*, Vol. II, No 2, pp. 29-43.
- Tremul, M. (2004): *The Experiences of the Italian National Community in Slovenia*. Camera di Stato, Ufficio del Deputato. *Ustava Republike Slovenije*, Ljubljana, Uradni list republike Slovenije, 1992.
- Ustava Socialistične republike Slovenije*, Ljubljana, Dopisna delavska univerza, 1974.
- Ustavno sodišče*, 844, št.20/1998, str.1308, Uradni list republike Slovenije.
- Ustavno sodišče*, 844, št. 20/1998, str. 1312, Uradni list republike Slovenije.
- Žagar, M. (2002): Nekateri novejši trendi razvoja varstva manjšin in (posebnih) pravic narodnih in drugih manjšin: Evropski kontekst. In: Kalčina, L. – Polzer, M. – Žagar, M. (2002): *Slovenija & evropski standardi varstva narodnih manjšin*. Ljubljana: Avstrijski inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo – Informacijsko dokumentacijski center sveta Evrope – Inštitut za narodnostna vprašanja, pp. 91-122.

Internetové zdroje

- Convention on Providing Special Rights for the Slovenian Minority Living in the Republic of Hungary and for the Hungarian Minority Living in the Republic of Slovenia*, on-line text (<http://htmh.hu>).
- Državni zbor republike Slovenije* (<http://www.dz-rs.si>).

- Jalušič. V. (2003): *Minority Protection in Slovenia: General Evaluation*, on-line text (http://www.mirovni-institut.si/eng_html/publications/Minority.doc).
- Government Office for Hungarian Minorities Abroad* (<http://www.htmh.hu/en>).
- Open Society Institute* (<http://www.osi.hu/eumap/monitor.htm>).
- Pogodba o prijateljstvu in sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Madžarsko*, on-line text (<http://www.mtaki.hu>).
- Služba vlade republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko* (<http://www.gov.si/svlf>).
- Statistični urad republike Slovenije* (<http://www.stat.si>).
- Statut Občine Dubrovnik*, on-line text (<http://www.sigov.si>).
- Statut Občine Hodoš*, on-line text (<http://www.sigov.si>).
- Statut Občine Izola*, on-line text (<http://www.sigov.si>).
- Statut Občine Koper*, on-line text (<http://www.sigov.si>).
- Statut Občine Lendava*, on-line text (<http://www.sigov.si>).
- Statut Občine Moravske Toplice*, on-line text (<http://www.sigov.si>).
- Statut Občine Piran*, on-line text (<http://www.sigov.si>).
- Statut Občine Šalovi*, on-line text (<http://www.sigov.si>).
- The Euromosaic Study: Hungarian in Slovenia*, on-line text (http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/langmin/euromosaic/slov1_en.html).
- The Euromosaic Study: Italian in Slovenia*, on-line text (http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/langmin/euromosaic/slov2_en.html).
- Urad vlade za informiranje* (<http://www.uvi.si>).
- Uradni list Republike Slovenije* (<http://www.uradni-list.si>).
- Vlada republike Slovenije, Urad za narodnosti* (<http://www.uvn.gov.si>).
- Winkler, P. (1997): *Presentation of Political Representation of National Minorities in the Republic of Slovenia*, on-line text (http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Minorities/1._GENERAL_PRESENTATION/Publications%20E.asp).
- Zakon o doplnitvah zakona o evidenci volilne pravice*, on-line text (<http://www.2gov.si>).
- Zakon o evidenci volilne pravice*, on-line text (<http://www.2gov.si>).
- Zakon o lokalni samoupravi*, on-line text (<http://www.2gov.si>).
- Zakon o lokalnih volitvah*, on-line text (<http://www.2gov.si>).
- Zakon o samouspravnih narodnih skupnostih*, on-line text (<http://www.2gov.si>).